

ESEJ K TÉMATU BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Muzeum dětské ilustrace v Božím Daru

TYPOLOGIE KRUHOVÝCH STAVEB

V Liberci 28.5.
Vypracovala: Alice Mitysková

Zadání bakalářské práce:

Cílem zadání bakalářské práce je Muzeum dětské ilustrace v Božím Daru. Vznik muzea je iniciován panem Otakarem Božejovským, majitelem rozsáhlé sbírky dětské ilustrace. Sbírkou vychází z činnosti nakladatelství Bohem, jehož byl spoluzakladatelem, spolupracující dlouhá léta s předními dětskými ilustrátory z celého světa. Umístění sbírky na periferii, v srdci Krušných hor, je inspirováno příklady malých švýcarských a japonských galerií. Cíly bakalářské práce je navrhnout muzeum dle daných požadavků stejně tak, jako nalézt vhodné místo pro lokaci muzea, na rozsáhlém pozemku k tomu určeném. Tématem bakalářské práce je v širším slova smyslu novostavba v krajině Krušných hor.

Osnova:

- výklad slova kruh
- geometrie kruhu
- kruh v architektuře
- Pantheon v Římě
- ZUŠ v Líbeznici
- návrh muzea

Kruh má dlouhou historii. Její začátky sahají až do pravěku, kdy bylo vynalezeno kolo. My se ale spíše zaměříme na výklad a význam samotného kruhu, který se napříč různými odvětvími liší. Například v matematice je kruh vyjádřen jako množina všech bodů v rovině, které leží ve stejné vzdálenosti od pevně daného bodu. V přírodních a humanitních vědách zas kruh tvoří čára, která nikde nezačíná a nikde nekončí. Čára jasně oddělující to, co je uvnitř, od toho, co je vně. Tato hranice je na jakémkoli svém místě naprosto stejná. Nedává možnost kličkovat ani využívat svých vlastností proti sobě. Po celém svém obvodu je dokonale souvislá a tudíž lze do kruhu těžko vniknout, protože není možné vybrat nejvhodnější místo k jeho porušení. I kulatý předmět jde těžko rozlomit. Kruh tedy symbolizuje život, sílu, nekonečnost, cykličnost a neměnnost.

Kruh v architektuře představuje jeden z nejrozšířenějších geometrických tvarů. Již od antiky je označován za nejdokonalejší formu, která může symbolizovat vesmír, nebesa, Slunce, Zemi, chrám, svatozář, ochranu, nedělitelný celek, apod. Poměr mezi obvodem kruhu a jeho poloměrem je vyjádřen iracionálním číslem Π [pí]. Π je matematická konstanta, která má při zaokrouhlení na dvě desetinná místa hodnotu 3,14. Antičtí matematici označovali podobná čísla jako nevyslovitelná. Kruh je také jedním z hlavních geometrických obrazců posvátné geometrie. S pomocí kružnice lze totiž vyjádřit další geometrické obrazce, zejména pravidelné mnohoúhelníky, jejichž prostřednictvím lze definovat obrovskou škálu kompozičních úloh a proporčních vztahů. Například i číslo Π . Kruh je též pevně svázán s trojúhelníkem, který je jedním z nejjednodušších geometrických tvarů. Nejen, že může být vždy opsán kružnicí, ale kružnice může být vepsána i do něj.

Ve středověku během byzantského období začala vznikat tvorba prostoru nad centrálním půdorysem zakrytým kopulí. Za zmínku stojí stavba, která se stala symbolem celé byzantské architektury a tou je chrám Boží Moudrosti. Tato stavba má sice základ na čtvercovém půdoryse, ale z něj se zdvíhají kruhové a klenuté prostory. V řezu tak vizuálně výrazně převládají kruhy a jejich části.

S nástupem novověku je pro architekturu příznačná tendence k vytvoření vymezeného a jednoznačně určeného prostoru. Toho docílili použitím základních geometrických tvarů a těles, mimo jiných i kruhů a koulí. Musím také zmínit mistra ze sedmnáctého století, který v českých zemích tvořil během období vrcholného baroka. Je to Jan Blažej Santini Aichel, který v geometrii svých staveb skryl hluboký duchovní význam.

Kruh má v architektuře nesčetně významů a účelů. Má v sobě jistou soustřednou energii, která se v architektuře dá velice dobře zpracovat. Například i jako jistý středobod domu. S nástupem technologií, skla a oceli vznikla možnost prosklených vyhlídek a panoramat. Kruh je také cesta, která nikde nekončí a nezačíná. A pokud na ni jednou vstoupíte a všechny východy se uzavrou, Uroboros s vámi.

V architektuře je vnímání hmoty založeno na zjevném působení objemové hutnosti. Takovým příkladem působení je Pantheon v Římě. Tento velkolepý chrám má kruhový půdorys o stejném průměru, jako je jeho výška. Stavba je zasvěcená nebeským božstvům a jak už jsem se dříve zmínila, jeden z mnoha výkladů kruhu je i symbol vesmíru, nebe, slunce atd. Kupole, která byla kdysi zdobena hvězdami, tak ztvárňuje nebeskou klenbu, která je útočištěm bohů. Velký otvor v jejím vrcholu je jediným zdrojem světla v celé hale. Je proto jasným symbolem slunce, jehož světelný paprsek, když prochází tímto otvorem, opisuje během dne v závislosti na otáčení Země postupně celou kružnici půdorysu. Kopule celou svou velikostí zastřešuje jeden jediný volný prostor, kolem nějž jsou ve zdech vytesány niky. Tam jsou umístěny sochy božstev. Celý kosmos tak vstupuje do vztahu s vnitřním prostorem, kde se obraz vesmíru převádí do hmotné podoby. Člověk, aby se mohl poklonit všem bohům, musí podniknout cestu podél vnitřního obvodu celého Pantheonu, kterou obkresluje slunečná paprsky. Samotná stavba je orientovaná dovnitř, jako svět, který existuje jen sám o sobě. Svět, který směřuje jen k jednomu bodu, kterým je ten kus oblohy uzavřený v kruhovém otvoru klenby. Okno do nebe, nebeské oko, které mimochodem dá dojem kusu venkovního světa uvnitř domu. Pokud tímto otvorem zasvítí slunce, utvoří se světelný kužel dopadající do středu haly. A možná, že ten, kdo se v něm, se bude cítit očištěn teplými slunečními paprsky a uslyší promlouvat nebeské bohy. Možná proto pantheon představovaly chrámy panovníků, kteří se cítili být rovnocennými bohům. A tyto magické efekty to jen umocňovaly. Není divu, že se Pantheon stal vzorem pro mnoho dalších staveb.

Jako příklad současné stavby se stejnou kruhovou typologií jsem zvolila pavilon prvního stupně ZŠ a ZUŠ v Líbeznici od architektonické kanceláře Projektil. Budova má tvar prstence, který obepíná malou zahradu. Kolem atria uvnitř budovy probíhá chodba, z které se vstupuje do jednotlivých tříd. Ty mají tvar kruhových výsečí a společně tak utvářejí velký vějíř kolem celého atria. Celá vnitřní stěna prstence je prosklená a tak je chodba prosvětlena denním světlem po celou dobu přítomnosti dětí. Stavba svým měřítkem dává možnost přehledu nad celou vnitřní-venkovní zahradou a umožňuje i dohlédnout až na protější stranu chodby. Z prostoru atria se tak stává jakési jeviště, které je možné v mžiku oběhnout dokola. Je to jeviště lidské aktivity. A i přes to, že stavba z

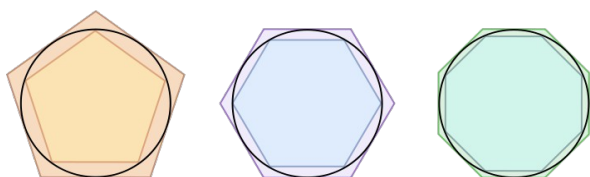
venku vypadá jako pevná, nedobytná, monolitická hmota, vnitřní prázdný prostor jí dodává jisté odlehčení. Grafické zpracování interiéru školky vychází z ideje sluneční soustavy. Dvůr uprostřed je jako Slunce a kolem něj je 8 tříd jako 8 planet. Objevuje se tu opět symbolika planet, vesmíru a Slunce. Líbí se mi, že vnitřní átrium představuje právě Slunce. Hřejivý kotouč plný energie, kolem kterého se točí celá škola.

Pantheon v Římě i škola v Líbeznici mají společné centrální členění prostoru. V obou stavbách je důležitá náplň rozmístěna po obvodu prázdného místa uprostřed domu. Tam, kde je tedy předpokládán volný pohyb lidí, dopadají přímé sluneční paprsky.

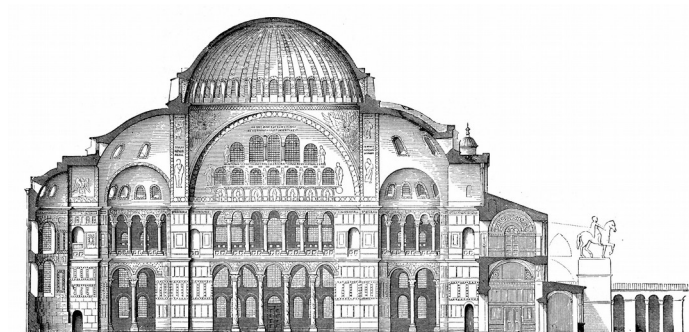
Muzeum dětské ilustrace které jsem navrhla, má tvar prstence zaseknutého do travnatého svahu. Část je tak ukryta pod zem a druhá vyčnívá venku nad terénem. I přes to, že prstenec je vcelku velkých rozměrů, nepůsobí dojmem masivní těžké hmoty. Spíše jako elegantní členka, která kráší svahy Krušných hor. Zatímco jedna část muzea se nemůže vzepřít zemské přitažlivosti, druhá je symbolem odpoutání, kde získáme pocit beztlížnosti. Svým tvarem muzeum ohraničuje část venkovního světa, ale neuzavírá ho v sobě. Pod vykonzolovanou částí prstence, kde je umístěna vyhlídka, se dá bez obav projít a lidé se bez překážek octnou ve středu. V podstatě jsem tvzení, že kruh nepropustně uzavírá věci uvnitř sebe, jistým způsobem obešla. Líbí se mi, že tak zaniká rozdíl hranic uvnitř a vně, což nadále upevňuji ještě samotným fungováním domu. Celá jedna část vnitřního prstence se dá totiž celá otevřít. Jsou tak zrušeny rozdíly mezi venkem a vnitřkem. Páteří celého muzea je chodba, která je též hlavním komunikačním tokem. Vede podél celé vnitřní strany prstence a v jedné části se změni ve vyhlídku, která se opět změni v chodbu a tak dál. Ve vyhlídce jsou umístěny proměnné instalace a v opačné okrajové části prstence sbírka stálých expozic. Tak lidé mohou prožít příběh muzea. Prostor chodby je zde jako místo vnímání okolního dění. Z jedné strany jsou prosklené prostory do tvůrčích ateliérů a workshopových tříd. Ty Jsou jako orámované procesy tvoření, které se promění na panoramatický výhled na Boží Dar a zase zpět na ateliéry. Prostor zde volně plyne. Jen na vyhlídce plyne pomaleji. Rámuje totiž pohled na celý Boží Dar jako panoramatickou fotografii. Pro mne je ale stejně jedním z nejsilnějších momentů ten pocit, když vyjdete ven z kavárny muzea. Jste venku a zároveň uvnitř. Celé muzeum vás obklopuje ve výšce vašich očí ale vy stejně můžete pohlédnout dolů ze svahu a odejít pryč. A v tom svahu je také někde schován střed celého muzea. Ale jak ten střed vypadá, nikdo neví.

„Když přijdeš do Olindy s lupou a pozorně pátráš, najdeš bod, ne větší než špendlíková hlavička, ve kterém uvnitř rozeznáš, když si jej lupou trochu zvětšíš, střechy, antény, vikýře, zahrady, bazény, pruhy přes ulice, kiosky na náměstích, dostihovou dráhu. Ten bod tak nezůstane: po roce jej najdeš veliký jako půlka citrónu, potom jako hřib, potom jako polévkový talíř. A nakonec se z něho stane město, které má přirozenou velikost a je uzavřeno uvnitř původního města: nové město, které si dělá místo uprostřed starého města a vytlačuje je ven.“ (Italo Calvino, Neviditelná města)

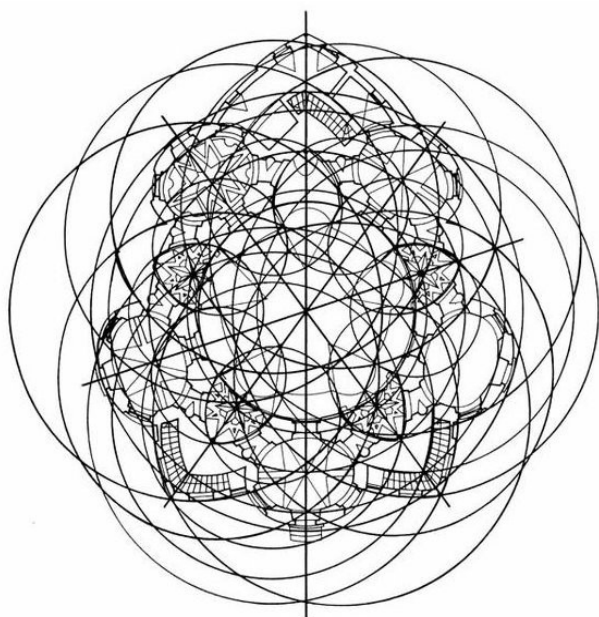
Odhad π pomocí vepsaných a opsaných mnohoúhelníků



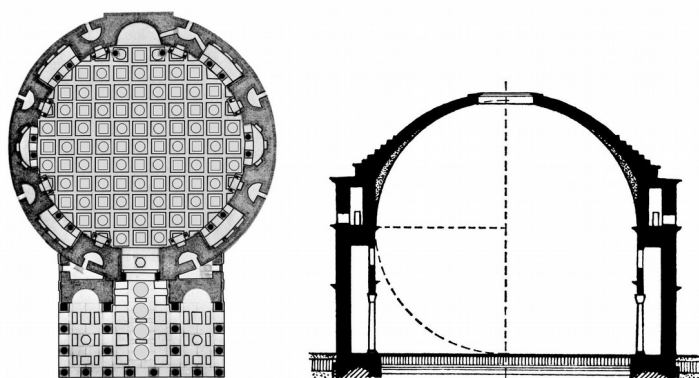
Chrám Boží Moudrosti



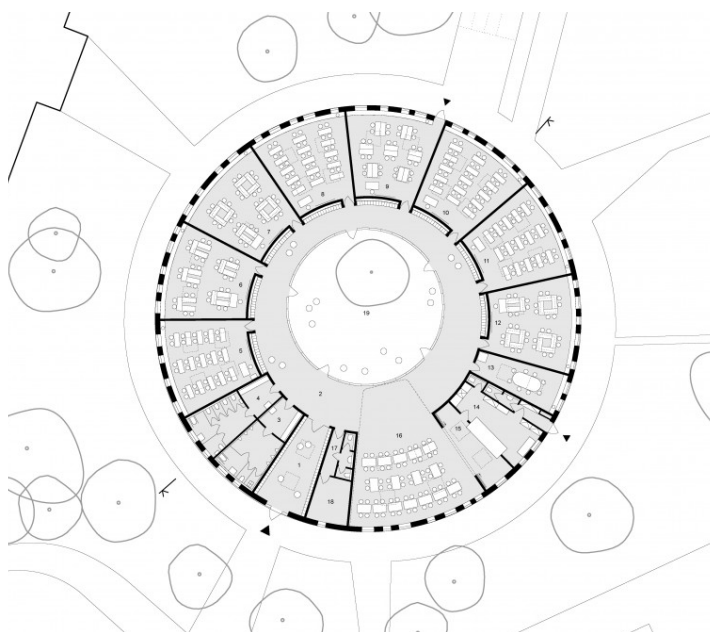
Jan Blažej Santini Aichel, poutní kostel na Zelené hoře



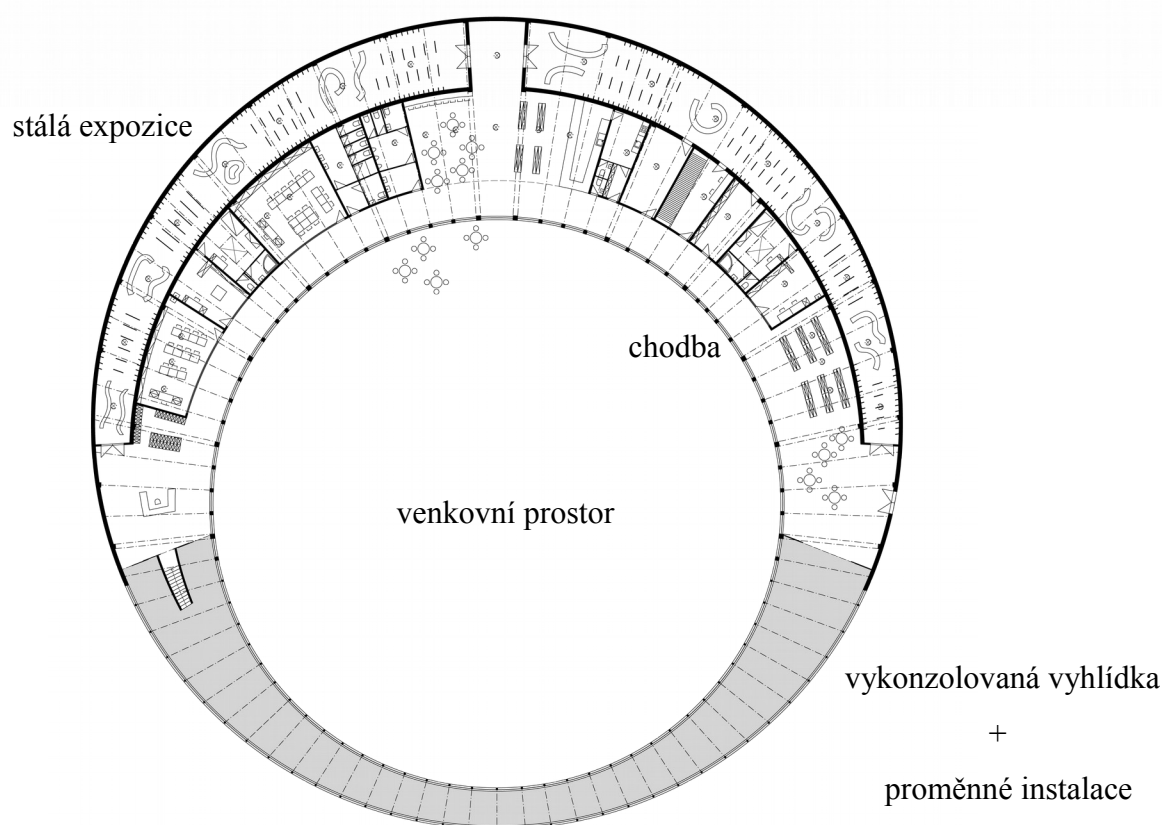
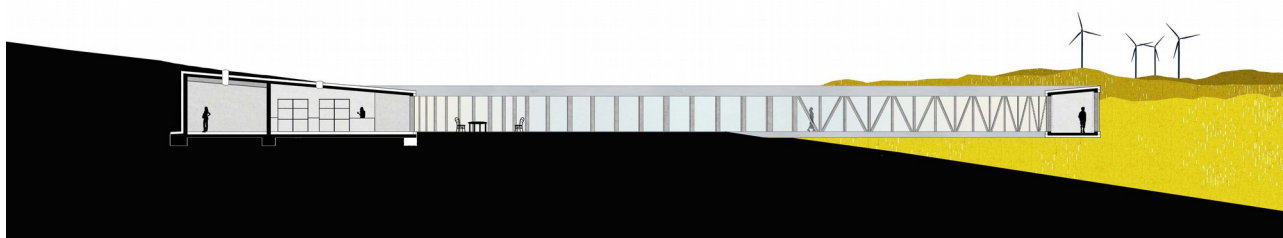
Pantheon



Pavilon prvního stupně ZŠ a ZUŠ v Libeznici



Projekt muzea dětské ilustrace v Božím Daru



Použitá literatura:

GYMPEL, Jan. *Dějiny architektury od antiky po současnost*. Praha: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-081-5.

BAHNÍK, Václav a spol.. *Slovník antické kultury*. Praha: Svoboda, 1974. ISBN 25-119-74.

Calvino, Italo. *Neviditelná města*. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-136-9.

LUNDYOVÁ, Miranda. *Posvátná geometrie*. Praha: Dokořán, 2013. ISBN 978-80-7363-565-7.

Web:

Barevný svět architektury. *EARCH*.. [online]. 5.6.2016 [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/revue/libeznice-ma-novy-pavilon-zs-zus-od-projektil-architekti>